

A) Fegyverutasítás.

1. §.

Bevezetés.

A m kir. csendőrség fegyverei :
a tárkarabély szuronynyal,
a csendőrségi forgópisztoly,
a gyalogtiszti kard,
a gyalog-csendőr-kard és a lovas-
csendőr-kard.

A csendőrség
fegyverei.

A gyalog-csendőr: a szuronyos tárkarabélylyal és a gyalog csendőr-karddal,
a lovas-csendőr: a szuronyos tárkarabélylyal, a csendőrségi forgópisztolylyal és a lovas-csendőr-karddal, a járás-őr-
mester: a szuronyos tárkarabélylyal, a csendőrségi forgópisztolylyal és a gyalog-
tiszti karddal, a törzsőrmester pedig a gyalog-tiszti karddal van fölfegyverezve.

A karabély a távharczra, a forgópisztoly, (a karabélyra föltűzött) szurony, valamint a kardok a közelharczra szolgálnak.

A karabély lóháton nem használandó.

I. FEJEZET.

A Kropatschek rendszerű tárkarabély.

2. §.

Leírás.

A tárkarabély főrészei:

- I. a cső;
- II. az irányzék;
- III. a závarzat;
- IV. az ismétlő művezet;
- V. az ágy;
- VI. a foglaltvány;
- VII. a szurony a hüvelylyel;
- VIII. a szerelék.

I. A cső.

A cső át van furva. A furat elül lévő nyílását *torkolatnak*, középvonalát *cső tengelynek* nevezzük.

A karabély
főrészei.

Belső
elrendezés.

A furatban a *töltényürt* és a *huzagolt részt* különböztetjük meg.

A *töltényür* a töltény befogadására szolgál; e furatrész sima s átmérője hátrafelé nagyobbodik.

A *huzagolt rész* a lövedék vezetése végett csavarszerűen hajlitott barázdákkal van ellátva, melyek *huzagoknak* nevezetnek. A furatnak a huzagok között kiemelkedő részei *ormózatoknak* hivatnak. A huzagok kanyarulata *csavarzatnak*, az a hosszúság pedig, a melyre a huzagok egy teljes fordulatot tesznek: *csavarzathosszúságnak* neveztetik. A furatnak az ormózatok közé eső átmérője *ürméretnek* (kaliber) hivatik.

A cső felszínén van: elől a *szurony foglalték*, melynek éles gerincze *célgömbnek* neveztetik; hátrább az *irányzéktoke*, melynek horonyába az irányzék van betolva, alsó részéből pedig a tárcső odaerősítésére szolgáló átlyukasztott csap nyulik ki.

Hátul a cső — a tokba való becsavarhatása végett — csavarmetszetekkel s — a töltényvonó behatolására — vésett

Külső
elrendezés.

van ellátva. A csavarmetszetek előtt a cső vastagabb.

II. Az irányzék.

Főrészek.

Az irányzék főrészei:

1. az irányzéktalp;
2. az irányzékkeret;
3. az irányzéktoló és
4. az irányzékrugó.

Irányzéktalp.

1. Az *irányzéktalpból* két lépcsős nyúlvány emelkedik ki, melyek közül a baloldali lépcső alá a 200-tól 600 lépésnyi távolságnak megfelelő 2., 3., 4., 5. és 6. számjegyek vannak beütve.

Az irányzéktalp hátsó részéből két fülecs emelkedik ki.

Irányzékkeret.

2. Az *irányzékkeret* a keretszeg körül forgathatóan van az irányzéktalp fülecsihez erősítve s előre lefektethető vagy a csőtengelyre merőlegesen fölállitható.

Az irányzékkeret felső végének kiemelkedő toldatába egy nézőke van bevágva; baloldali oszlopába a 700 lépéstől 1400 lépésig terjedő távolságokra való osztó vonások és számjegyek vannak be-

vésve. A 7-től 14-ig soroló számok a hozzájuk tartozó osztóvonások alatt fekszenek.

A keret felső végében levő *toló-gát-csavar* az irányzéktolónak a keretén való fölcsuszását határolja.

3. Az *irányzéktolót* a tolórugó folytonosan a kerethez szoritja s ez utóbbin húzósan föl- és lefelé csúsztatható; az irányzéktoló mindkét oldala recézett s a baloldalán egy kivágással is bir, melynek az irányzék lépcsőinek használatánál épp az illető számjegy fölött kell állania.

Irányzéktoló.

Az irányzéktoló bürüjébe 600-tól 1400 lépésig terjedő távolságokra való nézőke van bevágva.

4. Az *irányzékrugó* az irányzéktalpra csavarral van odaerősítve. Az irányzékkeretet úgy fekvő, mint felállított helyzetében az irányzékrugó tartja meg.

Irányzékrugó.

A 200 lépésnek megfelelő *alapidányzék-állásnál* a keret előre lefektetve s a toló teljesen lehuzva legyen.

Alapidányzék-állás.

Az irányzék
beigazítása.

Az irányzéknek a kívánt távolságra való beigazítása végett a balkéz hüvelykujja a keret felső végéhez nyúl s azt egy kissé fölfelé emeli; ezután a jobbkez a hüvelykujjal balról, a mutatóujjal pedig jobbról a tolót megragadja és ezt a megfelelő állásba csúsztatja.

300—600.
lépésnyire.

A 300 lépéstől 600 lépésig terjedő távolságokra — az irányzék könnyebb beigazíthatása végett — a karabély kissé jobbra fordítandó, hogy az irányzék alpon lévő számok láthatók legyenek; azután az irányzék toló addig csúsztatandó, míg a baloldalán levő kivágás a szándékolt távolságnak megfelelő számjegy fölé kerül, mire az irányzék keretét a balkéz hüvelykujja a lépcsőre csapódni engedi.

Ugyancsak 600 lépésnek megfelelő állásban van az irányzék, ha a keret felállítva s a toló teljesen lecsúsztatva van.

700—1400.
lépésnyire.

A 700—1400 lépésnek megfelelő távolságra az irányzék toló alsó széle a megfelelő osztóvonásig csúsztatandó s a keret — a jobbkez hüvelyk- és mutatóujjával felső végénél megfogva — fölállítandó.

Kipróbáló
rovátka.

Az irányzék alpon a karabély belövése után az irányzék tőkéhez pontozóval erősítették. A kipuhatolt helyes állás az irányzék alponak és az irányzék tőkének hátsó fölületén egybevágó *kipróbáló rovátkával* jeleztetik.

III. A závarzat.

A závarzat:

Főrészek.

I. a tokból, az elcsattantó készülékkel;

II. a záródugattyúból áll.

I. A tok az elcsattantó készülékkel.

A tok hosszában át van furva és belseje a záródugattyú alkotó részeinek megfelelő kivágásokkal és vájatokkal, valamint elül a cső becsavarhatása végett csavarmetszetekkel van ellátva.

Tok.

Alsó részéből elül egy karikaalakú, közepe táján egy négyszögletes, vége felé pedig egy ékalakú toldat nyulik ki, s hátul a *tok farkban* végződik.

Tok fark.

A tok jobb oldalába a *határcsavar* van

Határcsavar.

becsavarva, melynek vége a tok belsejébe nyúlik.

Elsattantó
készülék.

Az *elcsattantó készülék* a billentyüből és a billentyűrúgóból áll.

Billentyű.

A *billentyűnek* két ága van, melyek közül a lefelé irányuló hosszabbik ág hajlított és recézett, a hátrafelé irányított rövidebb ágának felső lapja pedig domborodással bír.

Billentyűrúgó.

A *billentyűrúgó* felső vastagabb részének hasitékába a billentyű van a billentyűszeg segélyével forgathatóan elhelyezve, másik vége pedig csavarral van a tok négyszögletes toldatához odaerősítve; a billentyűrúgó felső részéből az *elcsattantó-csap* emelkedik ki.

Elsattantó
csap.

II. Záródugattyú

A *záródugattyú* részei:

1. a zároló;
2. a zárófej a töltényvonóval;
3. az ütővas;
4. az ütőszeg;
5. a zárócsapó;
6. az ütőrúgó.

1. A *zároló* hosszában át van fúrva, mely furat hátsó részében kisebb átmérővel bírván, benne sarok képződik; külső oldalán az elcsattantó csap részére szolgáló véset húzódik végig, míg az ettől jobbra eső és jobbra fölfelé kanyarodó véset a határ csavar számára szolgál; hátsó részén az ütővas háromszögű toldata számára véset látható. A zároló jobb oldalához egy négyszögű toldat, a vezetékléc csatlakozik, mely alul két lyukkal, elővége alatt pedig horonnyal van ellátva és melyből jobbra a gombos végű fogantyú nyúlik ki.

Zároló.

2. A *zárófej* az ütőszeg részére hosszában át van fúrva; vastagabb részének homlokoldala a töltény feneke számára ki van mélyítve, vékonyabb része pedig az ütőszeg lelapított vastagítványa részére föl van hasítva. A zárófej vastagabb részébe benyúló két véset közül a jobboldali — a határ csavar részére — a zárolón lévő véseteknek folytatását képezi; az alsó részen levő véset az adogató ütközője részére szolgál s a kivetőszeg számára egy szű-

Zárófej.

kebb hasitékba megy át. A zárófej felső részéből egy toldat emelkedik ki, melybe a töltényvonó részére fecskefark alakú horony van bevésve.

Töltényvonó.

A *töltényvonó* fecskefark alakú vastagabb végénél fogva a zárófej horonyában szorosan fészkel; másik vége két ágra van hasítva, melyek közül az alsó kamóban végződik, a másik pedig rúgót képez.

Ütővas.

3. Az *ütővas* hosszában át van fúrva, mely fúrat hátsó részében a zárócsapó feje számára meg van nagyobbítva; előrészein egy csavarfelületet képező háromszögű toldattal, felső részén vezetéklécczel, alsó részén pedig az elcsattantó-csap részére való vésettél bir; hátsó vége — a zárócsapó rúgójának szemölcsse részére — két oldalt kissé ki van vájva. Az *ütővas* baloldalában fejnélküli csavar van, melynek vége a fúrat szűkebb részébe nyúlik, s az ütőszeg lelapított oldalához támaszkodván, ennek elfordulását megátolja.

Ütőszeg.

4. Az *ütőszeg* hátsó része oldalt le van lapitva; hátsó vége, a zárócsapó

hozzákapcsolása végett, gombot képez, előrészen pedig egy kétoldalt lelapított s az ütőrúgó támaszkodására szolgáló vastagítvánnyal bir, melyből a *gyűszeg* nyúlik ki.

Zárócsapó.

5. A *zárócsapó* az ütőszeg az ütővassal köti össze; lelapított feje — az ütőszeg gombos végének beléhelyezhetőjére — egyik oldalról nyitott vájattal bir; középső részének oldalából egy szemölcs nyúlik ki, mely a tokfark ferde horonyába kapaszkodik, ha megfeszített ütőrúgó mellett a zárócsapót jobbra fordítjuk.

A zárócsapó szárnya recézett és elül a zárócsapó rúgója részére ki van vésve; ezen rúgó egyik vége csavarral a zárócsapóhoz van erősítve, másik vége pedig szemölcsessel bir, mely az ütővas hátsó végében lévő mindkét vájatba beleillik.

Ütőrúgó.

Az *ütőrúgó* oly tekeresrúgó, mely az ütőszegre tolható.

A závarzat hatásmódja.

A závarzat kinyitása végett: a zároló fogantyuját jobb kézzel megfogván, balra

A závarzat hatásmódja.
a) Kinyitás.

fölfelé fordítjuk, ezután a csőtengely irányában addig húzzuk hátra, míg a zárófej vésetének vége a határcaavarba nem ütközik.

E műveletnél a závarzat a következőleg működik:

a fogantyúnak fölfelé fordításakor csak a zároló fordul. Az ütővas e forgást nem követheti, minthogy vezetéklécze a tok felső részén lévő hasítékba kapaszkodik. Minthogy azonban úgy az ütővas háromszögű toldatának egyik oldala, mint a zároló háromszögű kivágatának megfelelő része is csavarfelületet képeznek, a zároló fordításával az ütővas egyenes irányban mindaddig hátrafelé mozogni kényszerül, míg a háromszögű toldatnak hegye a zároló hátulsó egyenes lapjára nem fordul.

Minthogy továbbá az ütőszeg az ütővason áthatol s e két alkatrészt a zárócsapó egybeköti, az ütővasnak visszatolásával az ütőszeg is visszahúzódik, ennélfogva az utóbbira húzott ütőrúgó a zároló fúratában lévő sarok és az ütőszeg vastagít-

ványa között összenyomódik, vagyis megfeszül.

A zárolónak forgó mozgását a zárófej sem követheti, minthogy a hozzáerősített töltényvonó a tok kivágatában fészkel; ehhez képest tehát a zároló kiugró vezeték-léczenek alsó részén levő kivágat a zárófej toldata fölé jut s a záródugattyu hátrahúzásakor a zárófej a töltényvonóval együtt egyenesen hátrafelé mozog.

Ha a závarzat kinyitása után töltényt teszünk a záródugattyú elé és ezt a fogantyura gyakorolt nyomással előre toljuk, azután pedig a fogantyut — a mennyre csak lehet — jobbra forgatjuk, akkor a töltény a csőbe nyomul és a závarzat teljesen csukva van, a fegyver pedig lővésre kész.

Az ütővas t. i. a závarzat becsukásánál nem megy teljesen eredeti helyzetébe vissza, mert az elcsattantó-csap az ütővasat utközben visszatartja, minélfogva ez az ütőrúgóval és az ütőszeggel együtt feszülve marad.

Elsattantás.

Ha a billentyűt hátrahuzzuk, akkor annak rövidebb ága a tokhoz támaszkodik, minek folytán az elcsattantó csap alásülyed, mire az ütőrugó előre pattan és az ütővasat az ütőszeggel együtt magával ragadja. A gyúszeg hegye a csappantyúra ütődik és a lőportöltetet meggyújtja.

A zárófejjel együtt a töltényvonó is előre mozog és kamója az előtte lévő töltényhüvely peremét átugorván, eléje kapaszkodik. A töltényvonó rugódó ága közben a tok kivágásához szorul s a kamós ágat a töltény felé szoritja.

A töltényhüvely kihúzása és kilökése.

Ha ezután a závarzatot kinyitjuk, akkor a később leirandó adogató felső felületén lévő kivetőszeg a töltényhüvely peremének alsó részébe ütközik, miáltal a töltényhüvely fölfelé kilökődik.

Zárócsapó hatásmódja.

Ha a fegyvert nem kell elsütni és a töltényt benne kívánjuk hagyni, akkor a megfeszült ütővasat biztosítanunk kell.

E végre a zárócsapó szárnyát addig kell balról jobbra fordítani, míg a rajta levő szemölcs a tokfark keresztthoronyába nem kapaszkodik.

Ezáltal a megfeszült ütővas, illetőleg a závarzat akként van biztosítva, hogy az ütővas a billentyű meghuzásakor előre nem nyomulhat és a závarzat sem nyitható ki.

Ha a zárócsapó szárnyát jobbról balra visszafordítjuk, akkor a karabély ismét lövésre kész.

A zárócsapó szárnya mindig — vagy jobbra vagy balra — teljesen lefektetve legyen; ezen helyzetében a zárócsapót rugójának szemölcse tartja rögzítve, mely az ütővas hátsó végén levő két vájat egyikébe kapaszkodik.

Az ütőrugót csak akkor szabad leereszteni, ha a csőben töltény nincs; ez a záró dugattyú alkatrészeinek kimélése végett nem elcsattantással, hanem akként eszközöndő, hogy a zárolót csak előre toljuk, de fogantyúját jobbra nem fordítjuk le, ezután a billentyűt elcsattantjuk, mikor is a závarzatot az ütőrugó zárja be.

Az ütőrugó leeresztése.

IV. Az ismétlő művezet.

Az ismétlő művezet:

Főrészek.

1. a tárból;
2. az adogatóból, az ismétlés-rekesztővel;
3. az adogató-rúgóból és
4. az adogató-tokba elhelyezett töltényrekesztőből áll.

Tár.

1. A *tár* csöve sárgarézből van; benne egy *tekercsrúgó* és a *nyomógomb* van elhelyezve, felső vége pedig a *tárcső-fedővel* van elzárva.

A *tárcső* hátsó vége a tok karikaalakú toldatában fészkel, elővége pedig a *tárcső-fedőre* van dugva, mely utóbbi a csövön lévő csaphoz csavarral van odaerősítve.

Adogató.

2. Az *adogató* oly kétkarú emeltyű, mely tengelye: a csavaros adogatószeg körül forgatható. Előrésze hasított nyújtványnyal és kanálalakú vájattal bir, mely vájat hátsó része fölé kétoldalt léczalakú nyulványok hajolnak; az adogató — tengelyének fúrata alatt — ékalakú sarokkal van ellátva, e fölött pedig a *ki-*

vetőszegnek nevezett toldat nyulik ki, míg hátsó vége fölfelé van hajlitva és ütközőt képez.

Az adogató jobb oldalára az *ismétlés-rekesztő* — balra forduló csavarmetszettel biró csapjánál fogva — van odaerősítve; az ismétlésrekesztő rúgódó szárának belső oldalán egy szemölcs van, felső részén pedig reczézett fejjel bir.

Az adogató jobb oldalában két félgömb alakú vájat van, melyek az ismétlésrekesztő szemölcsének befogadására, illetőleg az ismétlésrekesztőnek álló vagy fekvő helyzetben való rögzítésére szolgálnak.

3. Az *adogató rúgó* vastagabb végénél fogva a tok alsó részéhez csavarral van odaerősítve; másik vége ékalakú s az adogató alsó részén lévő sarokhoz nyomódik.

4. A *töltényrekesztő* a sárgarézből készült *adogató-tokba* a fúratán keresztül dugott csavarszeg segítségével mozgathatóan van beleerősítve. A töltényrekesztő elővége fogalakú, hátsó ága lemezszerű, s aljára egy pántrugó — a *töltényrekesztő-*

Ismétlés-rekesztő.

Adogatórúgó

Töltény-rekesztő.
Adogatótok.

Töltény-rekesztő rúgó.

rúgó — van csavarral odaerősítve. Ezen rúgó az adogatótok fenekéhez támaszkodik s a töltényrekesztő hátsó ágát folyton fölfelé nyomja.

Töltés.

A závarzat kinyitása után az ismétlés-rekesztőt felállítjuk és a felső helyzetében lévő adogatót mutató ujjunkkal lefelé nyomjuk. Az adogatónak e mozgásánál a töltényrekesztőnek hátsó ága lesüllyed, foga pedig a tok karikaalakú toldatának vájataba emelkedik. Ezután a tárba töltényeket rakhatunk. E végre a töltényt pereme közelében a hüvelyk, mutató- és középujjunkkal megfogjuk és akként teszszük az adogatóba, hogy pereme az adogató vájata fölé behajló léczek fölé jusson; ezután a töltény fenekét a mutatóujjal addig toljuk a tárba, míg a töltényrekesztő foga a töltény pereme mögé nem ugrik, a midőn is csattanás hallható. Ezen eljárással hat töltény helyezhető el a tárban.

Ha ezután a hetedik töltényt — fenekével a behajló léczek alá csusztatva — az adogatóba, a nyolczadikat pedig a töl-

tényürbe teszszük és a závarzatot becsukjuk, akkor a tárkarabély teljesen meg van töltve és egyuttal lövésre is kész.

A tár megtöltésénél a tekeresrúgó összenyomódik és a mögötte lévő töltényeket a tárcsából kiszorítani igyekszik, a mit azonban a töltényrekesztőnek a töltény pereme mögé kiugró foga akadályoz meg.

Ha lövés után a závarzatot kinyitjuk, akkor a töltényvonó az üres töltényhüvelyt a töltényürből kihuzza; a záródugattyú hátrahúzása alatt a töltényhüvely peremének alsó része az adogatón levő kivetőszegbe ütközik, minek következtében a töltényhüvely fölfelé kiugrik. A záródugattyú hátrahúzásának végén a zárófej horonyának határa az adogató hátsó karjának felhajló végébe ütközik, minek következtében előkarja a benne fekvő tölténnyel együtt a zárófej elé fölemelkedik.

A fölemelkedett adogatón fekvő s részben a zárófej elé került töltény a závarzat becsukásakor a töltényürbe jut.

Kilött töltény-
hüvely
kivetése.

Ismételgetés.

Ha az ismétlés-rekesztő föl van állítva, akkor a závarzatnak becsukásakor a zárolónak léczje jobbrafordításakor az ismétlés-rekesztő fejére nyomást gyakorol, a mi által az adogatónak kanálalakú ága lesülyed és a tárcsából kijövő töltényt magába fogadja.

A závarzatnak ilyképen való kinyitása és becsukása közben a töltények a tárból egymás után a töltényürbe jutnak.

Az adogatót úgy súlyesztett, mint emelkedett helyzetében az adogató-rúgó tartja meg; ugyanis ha az adogató kanálalakú részét lesülyesztjük, akkor az adogató-rúgónak éle az adogató ékalakú sarka *elé* jut; ha ellenben a závarzatot kinyitjuk, illetve a záródugattyút teljesen hátrahúzzuk, akkor az adogató kanálalakú részének fölemelkedése közben a rugó éle az adogató ékalakú sarka fölött átsiklik és e *mögé* jut.

Az adogató mozgásával a töltényrekesztő működése is egybefügg. Alsó állásában az adogató vastagítványa a töltényrekesztő hátsó ágát lefelé nyomja,

illetve ennek fogalakú másik ágát a tárból levő töltény feneke elé emeli, mi által ezen fog a töltényeknek a tárból való kicsúszását meggátolja.

Ha a závarzat kinyitásakor az adogató kanálalakú része fölemelkedik, akkor a töltényrekesztő hátsó ágát is fölemelkedni engedi, miközben a töltényrekesztő foga lesülyed s a tárból levő töltényt eleresztvén, ezen töltény az adogató hasított nyulványáig hátrafelé mozoghat.

A závarzat becsukása, illetve az adogató kanálalakú részének lesülyedése alatt ennek hasított nyulványa a töltény feneke felől lefelé csúszik, s a töltényt a tárrugója az adogatóba nyomja; ezzel egyidejűleg a töltényrekesztő foga a tárkövetkező töltényének feneke elé lép.

Az adogató csak akkor működik, ha az ismétlésrekesztő fel van állítva.

A mint e rekesztő előre fordítva, vagyis lefektetve van, a zároló becsukásakor az adogató lefelé nem nyomódik, minélfogva az fent marad és a karabély egytöltetű lőfegyverként használható.

A tárban levő töltények ez esetben tartalékban maradnak. Ha azonban az ismétlésrekesztőt bármikor hátrafordítjuk, vagyis felállítjuk, akkor a tárkarabély megint ismétlő fegyverként használható.

Ha a csendőr szolgálatba indul, a laktanya elhagyása előtt a karabélyt az őrsparancsnok jelenlétében megtölteni tartozik.

A megtöltés rendszerint nem a 24. oldalon megállapított mérvben, hanem csak 7 tölténnyel eszközendő és pedig következőképen: 6 töltényt a tárba, 1 töltényt pedig az adogatóba teszünk s az ismétlésrekesztőt fölállítjuk; ezután a záródugattyút — a nélkül, hogy a zárolót jobbra lefelé is fordítanánk — óvatosan előre toljuk, vigyázva, hogy az adogatóban fekvő töltény a töltényürbe ne nyomuljon, mire a billentyűre gyakorolt nyomással a závarzat teljes becsukódását idézzük elő.

Az ilyképen megtöltött karabélynak lövésre való használatához a záródugattyú

teljesen hátrahuzandó, azután ismét becsukandó.

A karabély ütőrúgójának kimélése és nagyobb biztonság okából követett fenti eljárásnak azonban nincs helye, ha nagyobb lökészülség szüksége forog fenn, miért is ekkor a töltényürbe is helyezendő töltény, s a závarzat szabályszerűen becsukatván, a zárócsapó jobbra lefektetendő.

A *tár kiürítése* következőleg történik: Tár kiürítése.

A záródugattyút hátrahúzzuk, hogy az adogató felső helyzetébe jusson; az adogatóban fekvő töltényt kissé előre toljuk és azt a hüvelyk- és mutatóujjal kiveszszük; ezután az adogatót a csővég közelében a mutató-ujjal lefelé nyomjuk, a tárcsából kiugró töltényt pedig megfogjuk és az adogatóból kiveszszük. Erre a záródugattyút ismét hátra huzván, ez eljárást a többi tölténynél ismétljük.

V. Az ágy.

Az ágyon megkülönböztetjük:
1. az előágyat;

Agy-

2. a középágyat;
3. a tusanyakat és
4. a tusát.

Előagy.

1. Az *előagyban* fekszik a cső és a tár; fölszínének mindkét oldalán egy-egy teknőalakú véset — az *ágyvázat* — van.

Középágy.

2. A *középágy* a tokot, a závarzatot és az ismétlő-művezetet fogadja be.

A középágyhoz — a *tusanyak* közvetítésével — a *tusa* csatlakozik, mely arra szolgál, hogy célratartásnál a karabélyt testünkhöz támaszthassuk; a tusa a *füles-sin* és a tusaborító számára ki van vésve, alján pedig a tisztítóvessző elhelyezésére szolgáló fúrat van.

VI. A foglaltvány.

A foglaltvány a csőnek az ágygyal való egybekapcsolására, ez utóbbinak erősítésére és megóvására, valamint a karabélyszij odaerősítésére szolgál.

A foglaltványhoz tartozik:

- a) az 1. és 2. számú karabélykarika,
- b) a sárgarézszeg,
- c) a sátorvas,

- d) a harántcsavar,
- e) a tusaborító,
- f) a füles sin és
- g) a szijkengyelek.

Az 1-ső számú karabélykarikát a baloldaltól bedugandó csavarszeg köti össze az ágygyal.

Karabélykarikák.

A 2-ik számú karabélykarika fel van hasítva s' végei csavarral egymásfelé szoríthatók.

Az ágy mindkét oldalán kiemelkedő sárgarézszeg a 2-ik számú karabélykarika előrecsúszását gátolja.

A sátorvasat a felső és alsó sátorvascsavar erősíti az ágyhoz. A felső sátorvascsavar az ágyon keresztül a tok négy-szögletes toldatába hatol, az alsó sátorvascsavar ellenben csak az ágy faanyagába van becsavarva. A sátorvas ívalakú része a billentyű megóvására, kifelé hajlított része pedig a karabélynak lövéskor a vállhoz való támasztásánál segítségül szolgál.

Sátorvas.

A harántcsavar a tusanyakon keresztül van dugva; becsavarásakor a sátorvasba

Harántcsavar

kapaszkodik s a tokot az ágygyal kapcsolja össze.

Tusaborító.

A *tusaborító*t két fába való csavar szorítja a tusa hátsó lapjához. A tusaborító középrészén át van lyukasztva, mely lyukat egy szeg körül forgatható *csapó* zárja el; a csapót úgy nyitott, mint zárt állásban egy rugó rögzíti.

A gyalog-csendőr használatára szánt karabély tusának aljára két fába való csavarral a *füles sín* van odaerősítve, melynek lyukas toldatán keresztüldugott csavar az *alsó szíjkengyelt tartja*.

Füles sín.

Szíjkengyelek.

A *felső szíjkengyelt* a 2. számú karabélykarika hasítékában a felső szíjkengyelcsavar tartja, mely utóbbi — kiesésének meggátlása végett — reászegecselt nőcsavarral van ellátva.

A lovas-csendőr használatára szánt karabélyok alsó szíjkengyele a sátorvas felső részéhez van erősítve s a felső szíjkengyel bőrrel van bevonva.

VII. A döfőszurony a hüvelylyel.

A *döfőszurony* a karabélyra feltűzve csakis döfésre, illetve szurásra használható.

A szurony *pengéje* négy bordájú s — fölfelé mindinkább vékonyodva — hegybe megy át; a penge a *pengenyak* közvetítésével az ürös *markolatba* megy át, mely a szuronyfoglalék részére ferde kivágással bír, s a külső felületén levő két karika-alakú toldat közé a felhasított gyűrűalakú *zárókarika* van mozgathatóan elhelyezve.

Penge.

Markolat.

Zárókarika.

A zárókarika hasítékán keresztül van fúrva és csavarral összekötve, mely utóbbival a zárókarika kopás esetén szűkebbre szorítható.

A szuronyhüvely váza puha fából készült, belseje a penge alakjával bír s külseje feketített lóborrel van bevonva; felső részén a *tartókamóval* felszerelt szájkarikával van ellátva, mely a szuronypenge bordáinak megfelelő kereszt alakú áttörettel bír. Alsó vége a gombban végződő *saruvál* van felszerelve.

Szuronyhüvely

VIII. A szerelék.

A szerelék a tárkarabély jókarban tartására, szétszedésére és összerakására szolgál.

A szerelékhez tartozik:

1. a tisztítóvessző a törlővel,
2. a csavarhúzó és
3. a gyúszegvilla.

Tisztítóvessző.

1. A *tisztítóvessző* a töltényür, kivételes esetekben — külszolgalatban — a huzagolt fúrat tisztítására is szolgál;*) a tisztítóvessző a netalán benszorult töltényhüvelyek kítaszítására is használható. A tisztítóvessző aczélhuzalból készült három részből áll, melyek sárgaréz hüvelyeknél fogva egymással összezsavarhatók.

Törlő.

A *törlő* egyik végében hasitékkal bir, melybe a tisztításhoz való kender vagy kócz húzható; másik végén levő nőcsavarba pedig a tisztítóvessző vége csavarható be.

* Lásd az 51. oldalon.

A tisztítóvessző a törlővel a tusa erre való furatában — bezsirozott vászonrongyba göngyölve — akként helyezendő el, hogy mozgás közben ne zörögjön, de mégis könnyen kivehető legyen.

Mint hogy az aczél tisztítóvessző használat közben minden elővigyázat mellett is surolja a csőtorkolatot, a csőfúrat tisztítására rendszerint a *fából készült tisztítóvessző* használandó, mely egyik végén a kócz reátapadása végett rovátkolt.

2. A *csavarhúzó* pengéjének mindkét végén éle van; az egyik él szélesebb a másiknál. A csavarhúzóhoz karikával megerősített fanyél tartozik.

Csavarhúzó.

3. A *gyúszegvilla* a záródugattyú szétszedésére és összerakására szolgál; a reczézett korongból és a hasitékos szárból áll, mely utóbbi a gyúszeg hegye számára belül ki van furva.

Gyúszegvilla.

3. §.

**A tárkarabély szétszedése és össze-
rakása.****a) Szétszedés.**

Általános
határoz-
mányok.

A karabélyt a csendőr csak akkor szedje szét, ha azt tisztítani vagy vizsgálni kell.

Parancs nélkül a csendőrnek nem szabad a karabélyt szétszedni, minthogy az oknélküli gyakori szétszedés által a fegyver romlik és idő előtt hasznavehetlenné válik.

Próbacsendőrök, kik a karabélyt teljesen még nem ismerik, azt csakis felügyelet mellett szedhetik szét.

Ha a karabély főrészeit tisztítás végett szét kell szedni, akkor az illető karabélyrész szétszedése után azt rögtön megtisztítani, azután pedig haladéktalanul összerakni kell.

A karabély szétszedésénél az egyes részeket a levétel sorrendjében asztalra vagy padra egymás mellé tenni és min-

den bemocskolódástól, nevezetesen a homoktól megóvni kell; a csavarok, nehogy összezsúrolóssanak, fészkeikben tartandók.

A csavarhúzót merőlegesen és élének teljes szélességében kell a csavarok fejének vágásába illeszteni s e közben balkezünk hüvelyk- és mutatóujjával támogatni, nehogy a csavarhúzó félrecsúszszik és ennek következtében a csendőr keze vagy a karabély megsértsék. A csavarok megeresztésénél vagy meghúzásánál a karabélyt az illető csavar alatt puha aljzatra kell támasztani. Kisebb fejű csavarok ki- és becsavarására a csavarhúzó keskenyebb vége használandó.

Rendszerint elégséges, ha csak a záródugattyút és az adogatót távolítjuk el.

A záródugattyú eltávolításánál, a határcsavar előző megeresztése után, a tusát egymáshoz szorított czombjainkhoz támasztva, a billentyűt bal mutatóujjunkkal meghúzzuk, azután a fogantyút jobb kézzel megfogva, a záródugattyút a tokból kihúzzuk.

A záródugattyúnak megfogásánál és

A csavarhúzó
használat.

A záró-
dugattyú és
adogató
eltávolítása.

szétszedésénél óvatosnak kell lennünk, minthogy az ütőrügő megfeszülve van és vigyázatlan kezelés által kezünket könnyen megsérthetjük. A megfeszült záródugattyút tehát csakis fogantyujánál kell balkezünkkel megfogni és eközben az ütővasat a zárócsapó közelében jobb kezünkkel addig balra fordítani, míg a háromszögű toldat a zároló megfelelő kivágatába nem ugrik.

A záródugattyú szétszedése.

A záródugattyú szétszedésénél először is a zárófejet kell eltávolítani; a töltésvonó csak akkor veendő le a zárófejről, ha ez a kamója alá rakódott mocsok eltávolítása végett elkerülhetlenül szükséges.

Ezt követőleg a záródugattyún akként kell a zárócsapót fordítani, hogy ez utóbbinak szárnya egyenest fölfelé álljon; ezután a gyúszeg-villát a gyúszegre toljuk és a zárolót az ütővassal együtt annyira lenyomjuk, hogy a zárócsapó feje az ütővas vájatóból kinyomuljon, mire a zárócsapó az ütőszeg végéről oldalt lehúzható.

Ezután a nyomást megszüntetve, az

ütővasat, az ütőszeget és az ütőrügőt egymástól eltávolítjuk.

Erre az adogatót — a mennyiben már így nem állna — felső állásába emeljük, csavarszegét kicsavarjuk, a csavarhúzó a csavar feje alá fektetjük és a nyélnek a tokhoz való támasztásával a csavart fészkekből kihuzzuk.

Az adogatót ezután az ismétlés-rekesztőnél fogva a tokból kiemeljük.

A karabély teljes szétszedésénél a következő sorrendben és módon kell az alkatrészeket eltávolítani:

A karabély teljes szétszedése.

a szíj eltávolítása után a závarzatot és az adogatót a fentebb leírt módon a tokból kivesszük s a harántcsavart, valamint az első sátorvascsavart fészkekből eltávolítjuk.

Az 1-ső számú karabélykarika csavarának eltávolítása után, a 2-ik számú karikának csavarát, — a mennyire reászegecselt nőcsavara engedi, — megeresztjük; mindkét karabélykarikának az ágyról való lehúzása után, a csövet lefelé fordítva, a tusát gyöngéden addig ütögetjük a

padlóhoz, míg a cső alája tartott markunkba nem esik.

A tárcsőnek eltávolítása előtt az adogató-tokot hátsó részénél megfogjuk és leemeljük. Ezután a tárcső foglалékában lévő csavart kiforgatjuk és a tárcsőt a tok karikaalakú toldatából lehetőleg egyenes irányban kihúzzuk; eközben a tárcső felső végén levő fedőt jobbkezünk egyik ujjával meg kell fogni, hogy a tekercsrúgó nyomása következtében ki ne pattanjon. Ezután a tekercsrúgót a csőből és a nyomógombot a tok toldatából eltávolítjuk.

A töltényrekesztőt akként választjuk el az adogató-toktól, hogy csavarszegét kiforgatjuk s ennek kihúzása után a töltényrekesztőt kiveszszük.

A töltényrekesztő rúgóját sohasem szabad leszedni.

A billentyűnek rugójával együtt való eltávolítása végett a billentyű-rúgó csavarját kiveszszük.

Az adogató-rúgó, csavarjának eltávolítása után, a tokról levehető.

A karabély további szétszedése tisztítás céljából tilos és nem is szabad azt elrendelni.

A csendőrnek egyáltalában nincs megengedve, hogy a következő részeket levegye vagy szétszedje, úgymint:

1. az irányzékot;
2. a billentyűt rúgójáról;
3. az ismétlésrekesztőt az adogatóról;
4. a töltényrekesztőt a rúgójáról;
5. a füles sint;
6. a szíjkengyeleket;
7. a sárgarézszeget;
8. a sátorvasat;
9. a tusaboritót és
10. a szurony zárókarikáját

Ezen részeket szükség esetén csak a puskaművesnek szabad szétszednie.

b) Összerakás.

A szétszedett karabély összerakása a szétszedés megfordított sorrendjében történik, minélfogva a következőkben csak a szükséges külön műveletek vannak megemlítve.

A karabély
összerakása.

Az adogató-rúgó és a billentyű rúgó csavarját teljesen be kell csavarni.

A fedő mindig a tárcső számozott végébe teendő s a tárcső a karabély csövével lehetőleg párhuzamos irányban dugandó a tokon lévő fúratba.

A csőnek az ágyba való helyezésénél előbb a billentyűt kell az ágy erre való áttöretébe dugni és a csövet ezután vájatóba fektetni.

A karabélykarikákat — de különösen a 2-ik számút — akként kell az ágyra húzni, hogy azok éles széle az ágy fáját meg ne sértse és mindkét karika csavarjának feje baloldalra jusson.

Az 1-ső számú karabélykarika csavarját nem szabad mindjárt teljesen meghúzni, hanem csak akkor, ha a harántcsavar teljesen becsavarva lett. A 2-ik számú karabélykarika csavarját nem szabad túlságosan meghúzni, de mégis annyira, hogy a karika a sárgarézszeg mögött szorosan álljon.

A záródugattyú a következőképen rakandó össze:

A záró-
dugattyú
összerakása.

az ütőrúgót az ütőszegre toljuk s ennek lapos részét a gyúszeg közelében a jobbkezzel megfogván: akként tartjuk, hogy az ütőszeg hátulsó végének kissé lelapított része fönt legyen. Ezután akként kell a zárolót balkezünkkel megfogni, hogy a hosszú horony szemünk felé legyen fordítva, mire az ütőszeg lelapított részét — a mennyre csak lehet — a horony alatt a zárolóba betoljuk.

Ezután a gyúszeg hegyére a gyúszeg-villát reátoljuk, a zárolót fogantyújánál balkezünkkel a gyúszegvilla fölé nyomjuk és az ütővasat akként dugjuk az ütőszegre, hogy a háromszögű toldat a zárolónak megfelelő kivágatába jusson, mire a zárócsapó az ütőszegre oldalt feltolatván, szárnya akként igazittatik, hogy az ütővas léczén levő vonások közé jusson. Ezután balkezünk nyomásából kissé engedünk, hogy a zárócsapó feje az ütővas vájatóba juthasson, mire a szárnyat megfelelőleg balra fordítjuk.

A mennyiben a töltényvonó a zárófejtől eltávolított volna, ez horonyába

visszadugandó és a csavarhúzó nyelével addig ütögetendő be, míg hátsó végén lévő vastagítványa a zárófej vastagítványával egybevág.

A záródugattyú betevése előtt az adogatót felső állásába kell emelni.

A zárófejet akként kell a zárolóba tolni, hogy az oldalába vésett horony a zároló vezetéklécze alá kerüljön.

A záródugattyúnak a tokba való betevésénél az ütőrúgónak megfeszülve kell lennie.

Az ütőrúgót akként feszítjük meg, hogy a fogantyút balkezünkkel, az ütővasat pedig a zárócsap közelében jobbkezünkkel megfogjuk és az ütővasat addig fordítjuk jobbra, míg ennek vezetéklécze a zároló vezeték léczével egyirányba nem esik.

Ezután a tusa nyakát balkézzel átmarkolván, ennek mutatóujjával a billentyűt meghúzzuk, mire a fogantyújánál jobbkezünkkel megfogott záródugattyút a závarzat-tokba toljuk és a závarzatnak becsukása után a határcsavart becsavarjuk.

4. §.

A karabély jókarban tartása.

A karabély jókarban tartásának célja: hogy megsérülésektől és időelőtti elkopástól megóvassék és *a használatban lévő karabély megőrzésére, a karabélynak használat közben, valamint használat utáni kezelésére* terjed ki.

Cél és beosztás.

A következő határozmányok szigorú megtartása mellett a karabélyok használat folytán való elkerülhetlen elkopása lehetőleg korlátozható és a lőfegyver egyszerű eszközökkel és csekély időveszteséggel használható állapotban tartható.

A karabélynak és főrészeinek gyakori szétzedése — különösen a próba-csendőrök által — *káros*, megsérülésekre és időelőtti elkopásra vezet, mi által az egyes részek összefüggése is meglazul. Nevezetesen pedig a csövet csak a *valódi szükség esetében* szabad az ágytól elválasztani.

Általános határozmányok

Az ismételt *céltalan tisztítás*, de különösen a vasrészeket megtámadó *tiltott tisztító szerek* használata következtében a

karabély idő előtt elkopik, sőt hasznavehetlenné is válhatik.

A használatban levő karabélyok megőrzése.

A
használatban
levő
karabélyok
megőrzése.

A megőrzendő karabélyok ütőrugója leeresztve, irányzékuk pedig az alapállásba igazítva legyen.

A használatban levő karabélyok befogadására szolgáló helyiségek szárazak és szellősek legyenek

Laktanyákban a karabélyok a szobákban akként akasztassanak a karabélyszijon az erre való fogásokra, hogy a torokat fölfelé jusson, a zároló fogantyúja pedig jobbra álljon.

Járőrszolgálatban — pihenők alkalmával — a karabélyokat oly helyen kell tartani, hogy azokat se a nap, se a kályha heve vagy nedves kigőzölgések ne ériék.

A szárnyraktárakban a karabélyok támasztókhöz állítandók, vagy fegyverállványokon is elhelyezhetők. A szárnyraktárakban megőrzött karabélyok kifogástalan állapotban tartassanak, elhelyezésük előtt

vazelinnel jól bezsírozandók, hosszabb ideig tartó eltevésüknél pedig időnkint megtisztítandók és újra bezsírozandók.

A karabélyok a raktárból való kiadás előtt megvizsgálandók.

A karabélynak használatközben való kezelése.

A karabélylyal használatközben mindig a legnagyobb gonddal és óvatossággal kell bánni, hogy az a rongálódástól megóvassék.

A
karabélynak
használat-
közben
való kezelése.

Figyelmünket mindenekelőtt az irányzékra, a célgömbre és a csőfuratra fordítsuk, minthogy e könnyen megrongálható részekben való sérülések a karabély használhatóságát csökkentik. Kiváltképen annak a földre ejtése, falhoz támasztása, ruha vagy fegyverzeti cikkeknek a csőre akasztása, a csőfúrat bédugaszolása, a karabélynak áthozatala a hidegről fűtött szobába — a nélkül, hogy az annak fölszínére rakódott nedvesség szorgosan eltávolíttatnék — stb., sérüléseknek okul szolgálhatnak.

A karabélyoknak használat utáni kezelése.

A karabélyoknak használat utáni kezelése.

A karabélyt használata után mindig haladéktalanul meg kell tisztítani.

A tisztításhoz szükséges szerelések és szerek.

A tisztításhoz a tisztítóvesszőn kívül még a következő szerelések és szerek használatnak:

Fadarabkák, kócz, kender, vászon, valamint gyapotrongyok, tiszta víz, petroleum, faolaj és vazelin.

Más tisztítószer használata tiltva van és büntetést von maga után.

A fadarabkák — kócz- vagy ronggyal körültekerve — az egyes fegyverrészek kisebb furatainak és fészkeinek, valamint a hézagok és sarkoknak tisztítására használándók.

A kócz és a kender, lehetőleg hosszú szálu, csomóktól és portól mentes legyen; ezek a csőfúratnak, valamint a kisebb fegyverrészek fúratainak tisztítására használándók.

A rongyok az ágy és a vasrészek letörlésére, bezsirozására és — keskeny csikokra szelve — a csőfúrat tisztítására

valók. A rongyok, ismételt használat után szódával vagy szappannal kimosandók.

A faolaj a závarzat és az ismétlődő művezet surlólapjainak beolajozására s az ágy jókarbantartására használándó.

A finomított vazelin a csőfúrat és a többi vasrészeknek tisztítására és bezsirozására, rozsdá ellen pedig óvószerül szolgál.

A petroleumot csak szerfelett megkeményedett mocskok, meggyantásodott olaj vagy rozsdá feloldására szabad használni. A petroleumnak a vasrészek bekenésére vagy rozsdá ellen óvószerül való használata tilos.

A karabély vasrészeit, nevezetesen a barnított vagy bármely futtatószinellátott részeket, nem szabad fényesre tisztítani.

Általános határozmányok a tisztításra nézve.

A kenőszerül használt olajat és vazelint csak *leheletszerűen* szabad fölkenni.

Tisztításnál a vasrészek száraz ronggyal — nagyobb erő kifejtése nélkül — letörlendők, aztán pedig bezsirozott ronggyal áttörlendők.

Keményebb mocskot petroleummal

kell feláztatni és kis idő múlva kócczal ledörögni.

Ha rozsdá képződött, akkor — továbbterjedésének meggátlása végett — mindezek előtt a rozsdás helyet szárazra kell dörögni és petroleummal bekenni; bizonyos idő múlva azután a rozsdafoltot kócczal dörögölve kell letisztítani. Ha a rozsdá már mélyebbre rágtá volna be magát, akkor a petroleum hosszabb ideig hagyassék a rozsdás helyen, ledöröglése és újbóli bekenegetése pedig mindaddig ismételtessék, míg a rozsdakéreg teljesen el nem távolított. A fennmaradó sötét foltok aztán folyton jól bezsirozandók.

Erősen megrozsdásodott alkotórészek tisztítás végett a puskaművesnek adandók át.

A karabély tisztítása minden közönséges szolgálati foglalkozás után.

A karabélyt minden azzal végzett közönséges szolgálati foglalkozás után következőképen kell megtisztítani:

— Száraz időjáráskor való használat után a karabélyt a portól és mocsoktól rongyokkal megtisztítjuk; ezután a vasrészeket bezsirozott ronggyal áttöröljük. Időn-

kint a csőfuratot is száraz kócczal ki kell törölni és vazelinnel bekenni, a mihez a záródugattyu eltávolítottatik, de szét nem szedetik.

Nedves időjáráskor vagy gyöngébb esőben való használat után ugyanezen tisztító eljárást kell követni. Ilyenkor a nedveség, nevezetesen az ágy hézagaiból és sarkaiból a cső s a foglalkozás közelében, valamint a csőfúratból, meg zárvárzából is eltávolítandó s a tisztítás általában behatóbban teljesítendő, mint száraz időjárásban.

A karabélyt a lövés abbahagyása után minél előbb meg kell tisztítani, melyhez a záródugattyu a tokból kiveendő.

A karabély tisztítása lövés után.

A csőfurat rendszerint a fa-tisztítóvesszővel tisztítandó, ellenben az acél-tisztítóvesszővel csak akkor, ha a fa-tisztítóvessző rendelkezésre nem állana.*)

A csőfúrat tisztítása.

A csőfuratnak a fatisztító vesszővel való tisztításánál ennek rovátkolt végére oly vastagon tekergetünk kendert, kóccot

*) Lásd a 34. oldalon.

vagy keskeny csíkokra szeldelt vászonrongyot, hogy az így keletkezett és szap-panos vízzel megnedvesített csombolék a huzagokba hatoljon s az a csőfúratban huzósan — vagyis nagy erő kifejtés nélkül, — de nem is igen könnyen legyen ide-oda huzogatható, a minél a csomboléknak a huzagok csavarzatát követnie kell.

A torkolat közelében balkézzel megragadott karabélyt rézsutosan előre tartva, a tusaboritót valamely szilárdan álló tárgyhöz támasztjuk. A cső fúrata a tisztítóvesszőnek betolása és kihuzása mellett tisztítandó meg, minél a csomboléknak úgy a torkolatból, mint a töltényürből mindenkor ki kell hatolni. Hogy a csombolék a huzagokon át ne ugorjon, a tisztítóvessző csavarodó mozgását a jobb kézzel követni, illetve, a mennyiben az szükséges, a tisztítóvesszőt újból megfogni kell.

A csombolékot ismételve meg kell nézni, ha szükséges újra nedvesíteni vagy ujjal pótolni mindaddig, míg csak a huzagok és ormózatok teljesen meg nem tisztul-

tak és a csombolék mocsoktalanul huzható ki a csőfúratból.

Ha a csőfúratot igen megkeményedett mocsok vagy rozsdá lepte volna el, akkor a tisztítóvessző csombolékját petroleumba *) kell mártani s ezzel a csőfúratot jól bekenni. A tisztítás azután csak bizonyos idő múlva történjék, mikor a mocsok vagy rozsdá már fölázott, és ha még ekkor sem lehet a csőfúratot teljesen kitisztítani, akkor ezen eljárást néhányszor még ismételni kell. Mindazonáltal a tisztítást erőszakolni nem szabad, mert elégséges, ha a csőfúrat újabb rozsdá képződésétől megóvatik, a már meglevő rozsdá terjedése pedig meggátoltatik, *minthogy ártalmas hatást a karabély löszabatosságára kevésbé a mocsok és rozsdá, mint inkább a csőfúrat kibővülése gyakorol, melyet pedig erőszakos és túlságos tisztogatás idéz elő.*

A töltényür tisztítása czéljából a karabélyt vízszintesen fektetjük s a tisztítóvesszőre, vagy rövid fadarabkára meg-

A töltényür tisztítása.

*) Lásd a 49. oldalon.

felelő vastagságban kóczot tekergetünk, ezzel a töltényürt forgatással jól kitöröljük, illetve a huzagolt csőfúrat tisztításához hasonló módon járunk el.

A töltényür tisztításánál ügyelni kell arra, hogy az adogató felső állásában, az ismétlésrekesztő pedig lefektetve legyen, különben a magasan kiálló kivetőszege a tisztogatás közben megsérülhet.

Végül az egész csőfúrat száraz kóczal áttörölendő s a csombolékra kent vazelinnal leheletszerűen bezsírozandó.

A mennyiben fa-tisztítóvessző nem állana rendelkezésre, a csőfúrat kivételesen aczél-tisztítóvesszővel is tisztítható, melynél a fentiekhez hasonló eljárás követendő; a csombolék gyanánt szolgáló kócz a tisztítóvessző törőjének hasítékán keresztül huzandó s a tisztítóvessző könnyebb kezelhetése céljából felső végének hasítékába a csavarhuzó bedugható.

A tisztítóvessző sárgaréz hüvelyeknek a torkolathoz ütődését, a mennyire csak lehet, kerülni kell.

A karabélycső fölszínét száraz ron-

gyokkal kell megtisztítani s azután zsiros ronggyal áttörölni.

Ha a karabély nagy és hosszabb ideig tartó esőben átázott, vagy ha rendkívüli körülmények miatt azt a lövések adása után nem lehetne hamarosan megtisztítani, akkor bevonulás után a tisztítás alaposan eszközlendő, mely célból a karabélyt és főrészeit annyira szétszedjük, a mennyire a szétszedés egyáltalán meg van engedve. (Lásd 3. §.)

A karabély csövet és závarzatát az előbb leirt módon kell megtisztítani, a többi szétszedett részek tisztításánál pedig következőképen járunk el:

az *ágyat* portól és nedvességtől száraz rongyokkal, a megkeményedett mocsoktól pedig zsiros rongyokkal megtisztítván, külfelületére, valamint a cső és a tok részére való vájatba kevés faolajat öntünk s ezt ronggyal szétdörzsöljük. Száritás végett az *ágyat* sem a napra, sem pedig fűtött kályha közelébe állítani nem szabad, mivel elferdülne vagy repedéseket kapna.

A karabély tisztítása nagy esőben vagy rendkívüli használat után.

Az irányzék, a foglaltvány és a csavarok, a závarzat részeihez hasonlóan, fadarabkákhoz illesztett rongyokkal és kócczal tisztíttatnak meg. Kemény mocsok és rozsa előbb petróleummal meglágyítandó. A csavarmetszetek és csavarlyukak mocsokát kócczal kell eltávolítani.

Figyelmeztetés a karabély megtisztított részeinek összerakásánál.

A karabély összerakásánál az összes vasrészek beszírozott (vazelinos) ronggyal ismét áttörlelendők.

Az egymáshoz surlódó vasrészek, megtisztításuk után, de általában használat közben is, időnként faolajjal kenendők be. E bekenés legcélszerűbben hegyes fadarabkával végezhető.

A závarzaton bekenendők: a zárófej belseje és külseje, a fogantyú s a gomb kivételével az egész zároló, az ütőszeg ütőrugóstól, az ütővas a zárócsapó reczézett szárnyának kivételével, az elcsatantó készülék és adogató surlódó részei, valamint az összes csavarok és csuklórészek.

A surlólapokra kent faolajat a závarzat többszöri kinyitása- és becsukásával

szétoszlatjuk, a fölösleges olajat pedig letöröljük.

A *vasban* forgó csavarok metszeteire is kell némi faolajat csöppenteni.

A karabélynak teljes összerakása után a külsején levő aczélrészek még egyszer beszírozott ronggyal áttörlelendők.

A szuronyt és a szuronyhüvelyt a karabélyhoz hasonló módon kell gondozni. Tisztításhoz a szuronyt és hüvelyét szétszedni nem szabad.

A szurony s a szuronyhüvely jókarbantartása.

A szuronynak és hüvelyének vasrészei a karabélyéhoz hasonlóan tisztíttassanak; a hüvely bőre időnként fény mázzal bekenendő.

A megnedvesedett szuronyhüvely belsejét a levegőn vagy meleg szobában akként szárítjuk meg, mint a karabély-ágyat.

5. §.

A karabély megvizsgálása

A tárkarabély megvizsgálása az összerakott és a szétszedett karabély megvizsgálására oszlik.

A megvizsgálás módja.

A megvizsgálás
célja.

Az *összerakott* karabélynak megvizsgálása a végből történik, hogy a csendőrfegyverének gondozása tekintetében ellenőriztessék, valamint hogy bizonyos esetekben (lövés előtt, a tisztítás bevégezése után stb.) a karabély használható állapotról meggyőződni lehessen.

A *szétszedett* karabélynak megvizsgálása, az egyes fegyverrészek behatóbb megbirálását célozza, hogy a netán szükséges kijavításuk idejekorán elrendeltethessék.

1. Az *összerakott* karabély megvizsgálása.

Az *összerakott*
karabély
megvizsgálása.

A használatban álló karabélyok *összerakott* állapotban hetenkint egyszer megvizsgálandók.

Az összerakott karabélynak megvizsgálása kiterjed:

- a) a karabély általános megvizsgálására;
- b) a závarzat megvizsgálására;
- c) az ismétlő-művezet megvizsgálására és
- d) a feltüzött szurony megvizsgálására.

a) A karabély általános megvizsgálása.

Az *általános megvizsgálásnál* különösen arra kell ügyelni, vajjon gondosan kezelik-e a fegyvereket használatuk közben, szabály szerint és a megengedett szerekkel*) tisztítják-e, azután megóvják-e azokat bezsirozás vagy beolajozás által a rozsdától és elkopástól.

A karabély
általános
megvizsgálása

Az egész *karabélynak külső minőségét*, valamint az *egyed részeknek állapotát*, a mennyire ez *összerakott lőfegyvernél* lehetséges, meg kell vizsgálni.

A *karabély külső minőségének megvizsgálásánál* annak egész felszíne megsejmelendő, vajjon nincs-e rajta észrevehető rongálódás.

A karabély
külső
minőségének
megvizsgálása

A cső, az irányzék, a závarzat, valamint általában minden aczélrész ép, egész és rozsdamentes legyen, a barnítás vagy futtatószin pedig ne látszassék túlságosan ledörzsöltnek; a futtatószinnek ledörzsöltsége csak a tusaboritón engedhető meg. Az aczélrészek mocsoktalanok

*) Lásd a 45. oldalon.

és leheletszerű vékony zsirréteggel bevonna, a surlólapok pedig beolajozva legyenek.

Az ágy sima és tiszta legyen és rajta semmi szakadás, repedés vagy kitört rész ne látszassék.

Az ágy megvizsgálásánál különös figyelem fordítandó arra, vajjon nincs-e a középagy az adogató hátulsó része körül megrepedve.

Minden csavar tövig becsavarva, fejének bevágása pedig nagyobb kopás nélkül legyen.

Az egyes karabélyrészek megvizsgálása.

Az egyes karabélyrészek megvizsgálásánál legelőbb is azt kell megnézni, vajjon teljesen betölti-e a cső az ágy vájátát, pontosan és mozdíthatlanul fekszik-e meg a karabély-karikák a csövet és az ágyat és nincsen-e a célgömb elgörbülve vagy megsérülve.

A cső megvizsgálása.

A csőfúrat vékony zsirréteggel bevonna és egyenletes színű legyen, azután semmi mocsok, rozsdá vagy rongáltság se mutatkozzék benne.

A huzagolt csőfúrat megvizsgálásá-

hoz, a záródugattyú eltávolítása után, a karabélyt kissé fölemelt tusával ferdén a világosság felé tartjuk és a csőfúratot előbb a torkolatnál szemléljük meg; e megszemlélést aztán fölemelt torkolattal a töltényürről folytatjuk.

A töltényürről hátulról kell megvizsgálni, mely célból a karabély — kissé fölemelt torkolattal — a világosság felé fordítandó.

Czélszerű az összerakott karabély-csőfúratát csővizsgáló-tükörrel vizsgálni. E tükröt — a torkolatával a világosság felé és rézsutosan fölfelé irányított — karabély csőfúratának hátsó része elé akként tartjuk, hogy a fúrat képe a tükörben jól látható legyen.

Csővizsgáló-tükör.

Az irányzék ne legyen megrongálva; az irányzék talpa az irányzéktoke horonyában szorosán fekszen; a kipróbálási rovátkák pedig egy vonalba essenek, mert ellenesetben az irányzék helyéből elmozdult. A keret ne legyen elhajlítva, csuklójában ne lötyögjön, vagy oldalt nyomva e helyzetben ne maradjon; a toló a ke-

Az irányzék megvizsgálása

reten húzósan, de egyenletesen járjon; végre a nézőkék tiszták és épek legyenek.

A szuronynak és hüvelyének megvizsgálása.

A szurony ne legyen rozsdás, sem pengéje kicsorbulva, vagy hegye letörve.

A *szuronyhüvelynél* meg kell vizsgálni, vajjon szilárdan áll-e a tartó-kamó és a saru; nem repedt-e szét a váz belseje. A hüvely bőr-bevonatán ne legyenek ledörögölt helyek s ennek varrása ne legyen felszakadozva.

A szerelék megvizsgálása.

A tisztítóvessző részei egyenesek legyenek és — összecsavarva — ne lötyögjenek.

A csavarhuzó minden része ép egész legyen és főleg élein ne látszassanak törések.

b) A závarzat megvizsgálása.

A závarzat megvizsgálása.

A závarzat működésének megvizsgálásához ez kinyitandó, az ismétlés-rekesztő előre lefektetendő és a závarzat lassan becsukandó. E mozgásoknál ne érezzünk helyenként megakadásokat, sem surlódásokat vagy érdes helyeket. A zároló léczé-

nek — becsukott závarzatnál — a jobboldali tokfalat teljesen meg kell feküdnie.

Ezután a závarzatnak kinyitása és becsukása gyorsabb és lassúbb ütemekben háromszor-négyszer ismételtetik, aminél az említettek folyton megfigyeltetnek; a zárdugattyunak erőszakos előre- vagy hátra-taszítását azonban kerülni kell.

Becsukott závarzatnál és felhuzott ütőrugónál a zárócsapó szárnyát könnyen kell balról jobbra és megint vissza fordíthatnunk, mely mozgások végével a zárócsapó rugóján levő szemölcsnek az ütővas vájataiba mindig beugrania kell.

A tárkarabélynak elcsattantása akként vizsgáltatik meg, hogy a billentyűt jobb kezünk mutatóujjával lassan hátrafelé húzzuk.

Az elcsattantás sem fölötte nehéz, sem kelleténél könnyebb ne legyen.

c) Az ismétlő-művezet megvizsgálása.

Az ismétlő-művezet megvizsgálásánál a závarzat kinyitandó és az ismétlés-rekesztő hátra felállítandó.

Az ismétlő-művezet megvizsgálása.

Ha ezután a závarzatot lassan becsukjuk, akkor a rekesztőre gyakorlott azt a nyomást éreznünk kell, mely szükséges, hogy az adogatónak első vége a tárcsőig süllyedjen.

A tárkarabély kinyitása után megvizsgáljuk, vajjon legalsó pontjáig süllyedt-e az adogató, a miről akként győződhetni meg, hogy az adogatót már nem lehet ujjunkkal mélyebben lenyomni.

Továbbá megnézzük, vajjon kellően áll-e ki a töltényrekesztőnek foga a tárcső torkolatában, minél a nyomógomb a tárba taszítottatik.

Az adogató csak akkor pattanjon — a závarzat kinyitásakor — felső helyzetébe, ha a zárdugattyú már majdnem teljesen hátrahúzva van.

Ha az adogató kifogástalan hatás módjára nézve kétely merülne fel, akkor a karabélyt oktató-töltényekkel szabályszerűen megtöltjük és azokat a závarzat váltakozó kinyitása és becsukásával ismételve eltávolítjuk.

d) A feltüzött szurony megvizsgálása.

A feltüzött szurony erősen álljon a csövön; leemelése és feltüzésénél ne kelljen nagyobb erőt kifejttenünk s az üres markolat és a cső között csak csekély hézag mutatkozzék. A czélgömbtőke pontosan illeszkedjék a markolatnak és a záró karikának ferde kivágataiba; utóbbi könnyen forgattathassék és szorosán simuljon a czélgömbtőkéhez, mert különben éles töltényekkel való lövésnél a szurony a karabélytól el is válhatik. Ha a záró karika ki van kopva, akkor csavarját jobban meg kell huzni.

A feltüzött szurony megvizsgálása.

2. A szétszedett karabély megvizsgálása.

A szétszedett karabély megvizsgálása mindig oly alkalommal eszközöndő, midőn a karabélyt gyökeres tisztítás végett amúgy is szétszedni kell.*)

A szétszedett karabély megvizsgálása.

A karabély szétszedését csakis megvizsgálás végett elrendelni nem szabad, kivéve, ha ezt az ismétlő-művezet hiányos működése indokoltta tenné.

*) Lásd az 55. oldalon.

Az egyes karabélyrészek külső minőségére nézve az összerakott karabély megvizsgálásánál felsorolt határozványok irányadók. A cső vizsgálásánál meg kell figyelni: vajjon nincs-e a cső elgörbitve és nincs-e a furat a torkolatnál — gondatlan tisztítás következtében — kitágítva. Az irányzék és a czélgömb a már leirt módon vizsgálatnak meg.*)

A huzagolt
furat
megvizsgálása.

A huzagolt furat megvizsgálásakor mindig csak *egy* ormózatot és *egy* huzagot, még pedig az alsó ormózatot és az alsó huzagot kell a torkolatnál egyszerre szemrevenni és a furat közepéig megfigyelni, erre pedig a csövet forgatva, a vizsgálatot addig folytatni, míg csak minden ormózat és huzag meg nem vizsgálatott; ezután a huzagolt furat hátulsó része is, az imént leirthez hasonló módon — a töltényür felől bepillantva — megvizsgálatik.

A csőfúrat tiszta és egyenletes, de ne ragyogó aczélfényességű legyen és benne nagyobb sérülések ne látszassanak.

*.) Lásd az 59. oldalt.

A huzagok, kivált a torkolatnál, ne legyenek nagyon elkoptatva.

A csőfúratnak a szabályozott tisztítással el nem hárítható rongáltságai csak akkor nézhetők el, ha a karabély löszabatosságára ártalmas hatásuk nincsen.

Elrozsdásodott csőfúratú karabélyokkal megejtett lövőpróbák alkalmával bebizonyult, hogy ezek löszabatossága csak lényegtelenül kisebb, mint a tiszta csöveké, s hogy a löszabatosságra inkább a cső kitágultsága hátrányos. Ezen eredményre való tekintettel a csőfúrat kiujítása vagy csiszolása a legritkább esetben válhat szükségessé s csak akkor engedhető meg, ha a furat rongáltságának a löszabatosságra való hátrányos befolyása a bizottságilag megejtett lövőpróba alkalmával tényleg beigazoltatott.

A csőfúrat *rongáltságait* hiányos vagy *gondatlan* tisztítás, valamint egyéb esemény is előidézhetheti. Ily rongáltságok lehetnek:

A csőfúratban
előforduló
rongáltságok
okai.

Rozsdafoltok, nagyobbára élesszélű emelkedett sötét helyek, melyek barna színük-

Rozsda.

ről, valamint a cső keresztültörlésénél a tisztítóvessző kócztekervényére tapadó vöröses maradványról ismerhetők fel. A fúrat megtisztítása után többnyire sötét foltok maradnak fenn, ezek azonban nem ártalmasak és idővel, nevezetesen éles töltényekkel való lödözésnél, elenyésznek.

Rozsdagödrök, oly rozsdamarta mélyedések, melyek a nem idejében végzett tisztítás után maradtak vissza és rendetlen élesszélű sötét foltokként mutatkoznak a csőfúratban.

Karczok.

Karczok, melyek nagyobb vagy kisebb mértékben bevágott, hosszant vagy keresztben húzódó vonalakként fordulnak elő.

A hosszvonalak az ormózatokon vagy a huzagokban a csavarzatnak megfelelő irányban különféle hosszúságban húzódnak. E hosszvonalak tiltott tisztító szerek használatából vagy a tisztítóvesszőre tekert kóczra, illetőleg az élestöltény lövedékére tapadt és használat vagy töltés előtt el nem távolított homokszemek karczolásából keletkezhetnek; előidézheti továbbá e hosszvonalakat az is, ha a karabélynak

falhoz támasztásánál, vagy a terepen való gyakorlatok közben homok jutott a furatba s az ekként bepiszkolt csövek nem óvatosan tisztíttatnak meg.

Sekélyebb hosszkarzok a csőfúratban a furat esetleges ujitása és csiszolása közben is keletkezhetnek; ily karzok a csavarzat mentében és a csőfúrat teljes hosszúságában rendszeren húzódnak végig.

A huzagokon és az ormózatokon áthúzódó keresztvonalak többnyire akkor keletkeznek, ha tiltott tisztítószer használata mellett a tisztítóvesszőt erőszakosan forgatják a csőfúratban.

Szakadékok és gyüremletek a huzagokban és az ormózatokon, vagy *megrongált ormózatelek* a csőfúratnak a tisztítóvesszővel való vigyázatlan kezeléséből támadnak; nevezetesen pedig abból, ha a tisztítóvessző feje tilos módon használtatván a tisztításhoz, a kócz a csőfúratba szorul és erőszakkal keresztül hajtatik; végre előidézheti e rongálásokat az is, ha a lövésnél kemény tárgy volt a csőfúratban.

Horpadékok, melyek a cső fölszínére

Szakadékok
és
gyüremletek.

Horpadékok.

gyakorolt ütés vagy a karabélynak földre-
ejtése következtében támadnak s a cső-
fúratban kiemelkedő helyek gyanánt mutat-
koznak.

Dudorékok.

Dudorékok a csőfúrat egész körületére
kiterjedő bővületek; ezek támadnak, ha
éles tölténynyel való lövésnél a csőfúrat
földdel, hóval vagy dugóval egészen be-
van tömve, azután, ha tisztítás után kócz,
illetőleg rongy maradt a csőfúratban, vagy
a lövedék benn rekedt.

Ez esetekben a cső az illető helyen
meg is repedhet.

A töltényür
megvizsgálása.

A töltényür ne legyen rozsdás, sem
érdes, és ne forduljanak benne elő karczok
vagy gyüremletek.

A csőnek a töltényvonó részére való
kivágása teljesen tiszta legyen, mert ha
ezen kivágásba száraz mocsok gyül össze,
a töltényvonó bele nem hatolhat.

A závarzat
és az
adogató
megvizsgálása.

A závarzat és az adogató részei
rozsdátlanok és rongáltságok nélkül le-
gyenek. Nevezetesen arra kell ügyelni,
hogy a zárolón repedések vagy kitörések
elő ne forduljanak, továbbá, hogy a záró-

fej horonyai ne legyenek megrongálva,
hogy a töltényvonó mindkét ága erősen
álljon, végre hogy a zároló támaszkodásánál
a tokban törés vagy repedés ne látszassék.

Az adogató hátsó végén levő ütköző
ne legyen nagyon eldöngölve s az ismét-
lésrekesztő felállított vagy lefektetett hely-
zetében biztosan megálljon.

Az adogató tokja ne legyen repedt.

A tárcsőnek ne legyenek horpadásai.

Az ágyat a már leirt módon kell
megvizsgálni és a tisztaság, valamint a
rongáltságok tekintetében való megszem-
lélés a csővájatra s a többi furat- és
vájatra is kiterjesztessék. A foglaltvány
tisztta, a csavarok feje és metszetei pedig
épek legyenek.

Az ágy és a
foglaltvány
megvizsgálása.

A karabélyok megvizsgálásánál talált
ama rongáltságok, melyek a fegyver ki-
javítását teszik szükségessé, — a karabély
gyártási számának megjelölésével — a *fegy-
verek* megvizsgálásáról, illetve kijavításá-
ról vezetett »Előjegyzés«-be*) iktatandók

Fegyverek
kijavítása.

*) Lásd Szárnygazdászati kezelési utasítás 105. §-át.

és ez, az illető fegyverekkel együtt, a kijavítás eszközésére hivatott puskaművesnek adandó át. Kisebb rongáltságok, melyek miatt a karabély löszabatozsága nem csökkent és melyek annak kezelését és jókarban tartását nem akadályozzák, elnézhetők; ezek azonban a csendőrök birtokában levő ruházati és fegyverzeti könyvecskébe bevezetendők.

6. §.

A lőszer és oktató töltény leírása.

Éles töltény. A csendőrségi éles karabélytöltény alkatrészei:

- a) a töltényhüvely;
- b) a csappantyú;
- c) az aczélburkolatú lövedék;
- d) a löportöltet.

Töltényhüvely. A töltényhüvely sárgarézbadogból van kihúzza és peremmel ellátva.

A töltényhüvely fenekében mélyedés, ebben pedig félgömb alakú üllő van. Az üllő közepén a fenékben a gyújtólyuk látható.

A töltényhüvely fenekén jelzet van, mely az elkészítés évét, valamint a gyár czégjegyét tünteti elő, például 1901 $\mathcal{R}$ (Roth György).

A csappantyú a sárgarézből készült Csappantyú. csappantyúhüvelyből és az ebbe sajtolt gyúelegyből áll. A gyúelegynek az üllő felé eső része vékony ónlappal van befödve. A csappantyút oly mélyen sajtolják a töltényhüvely fenekének mélyedésébe, hogy a gyúelegy, illetve ónlap az üllőn feküdjék.

Az aczélburkolatú lövedék a kemény- Lövedék. ólommagból és az aczélburokból áll; a mag az aczélburokba sajtolva és ebben a burok peremének behajlítása által szorosan tartva van.

Az aczélburok — rozsdásodás ellen való megóvás czéljából — nikkellel van bevonva.

A lövedéknek a töltényhüvelyből kiálló kúpalakú része elül le van lapitva s a töltényhüvelybe szorosan beillesztett hátsó része lapos fenékben végződik.

Az aczélburok hátsó része vezeti a lövedéket a csőfúratban.

Lőportöltet.

Lőportöltet alatt az egy lövéshez szükséges lőpormennyiséget értjük, mely a csendőrségi éles karabély-tölténynél 2·5 gramm 86 mint. puskaporból áll s elégése közben a hajtóerőt idézi elő.

A csőbe tett töltény elsütése.

Ha a csőbe tett töltényt elsütjük, akkor a lőportöltet meggyulad.

A lőporgázok a lövedéket a csőfúrat huzagolt részébe taszítják. Miután a lövedék átmérője hátsó részében valamivel nagyobb a cső kaliberénél s ezenfelül a lőporgázok a lövedéket össze is döngölik, ez a huzagokba szorul és kénytelen a csőfúratban való előre mozgásánál a csavarzatot követni, s ennél fogva hossz tengelye körül is forogni, mely forgását a lövedék a csőből való eltávozása után is megtartja.

Ezzel egyidejűleg a lőporgázok a töltényhüvelyt kitágítva a töltényür falához és a zárófej előlapjához szorosán hozzányomják, mi által a lőporgázok hátrafelé ki nem hatolhatnak.

A kész éles töltények 10 darabonként 82 mint. karabélytöltény-dobozba csomagoltatnak.

Töltények csomagolása.

A tölténydoboz belseje rekesztékekkel bir, minek folytán abba minden egyes töltény külön helyezhető el. A doboz fődéllel van elzárva, mely az egyik végére erősített szalagnál fogva leszakítható.

Tölténydoboz.

A doboznak mindkét széles oldala, a fődélhez közel, belső felén végig be van hasítva s a hasításon felül eső részek a fődél leszakítása után, a töltények kényelmesebb megragadhatása végett, kifelé lehajlíthatók.

A csomagolt dobozok következő felirattal vannak ellátva, pl.: 10 darab csendőrségi éles karabélytöltény Pozsony 1901.; 150 darab telt doboz egy 77 mint. töltényrakaszba csomagoltatik, melynek kék színű tartalomjegyei a következő felirattal vannak ellátva, pl.:

1500 darab csendőrségi éles karabély-töltény.«

A töltés, kiürítés és elcsattantás be-
gyakorlásához az *oktató-töltény* használandó.

Oktató-töltény.

Az oktató töltény a töltényhüvelyből, ennek kimélyített csappantyúürébe helyezett gummihengerből s a töltényhüvelyből kiálló végén a lövedék alakjára esztergált keményfa-dugóból áll.

7. §.

A lőszer jókarban tartása.

A lőszer
jókarban
tartása.

A karabély teljesítő képessége nagy részben a lőszer minőségétől függ, minél fogva ennek jókarban tartására nagy gond fordítandó.

A lőszert mindig lehetőleg száraz, szelős és tűzmentes helyiségekben kell tartani.

A töltényeket mindig zárt dobozban kell tartani s ebből csak közvetlenül a töltés előtt szabad kiszedni.

Ha a töltények földre esnének, ezeket a portól és homoktól, hacsak lehet mindjárt, legkésőbb azonban a töltés előtt meg kell tisztítani.

Bepiszkolódott, vagy behorpadt töltények nehezen tölthetők, s ha homok tapadt a lövedékre, akkor lövésnél a csőfúrat megkarcolódik.

8. §.

Akadályok, melyek a lövésnél a karabélyon és a lőszeren előfordulható hiányosságok és rongáltságok következtében fölmerülnek.

A lövésnél — nevezetesen éles töltényekkel — alkalom van arra, hogy úgy a karabély, mint a lőszer minősége megvizsgáltassék és a netalán meglevő hiányosságok vagy rongáltságok kiderüljenek.

Általában.

A töltésnél következő akadályok fordulhatnak elő:

A töltényeket nem lehet a tárba betolni:

a) A tár
megtöltésénél.

ha a tárcső horpadása a nyomógomb behatolását akadályozza;

ha a tárcső rövidsége miatt a tok karika alakú toldatában köralakú hézag keletkezett, melybe a töltényhüvely pereme megakadt;

ha a töltényrekesztő hosszabb szárának elgörbülése vagy mocsok beszorulása miatt annak foga nagyon magasan áll

ki, s a töltényhüvely peremének ki nem térhet.

A tekeresrugó eltörése esetén a töltényeket be lehet ugyan a tárba vezetni, de azok visszafelé nem nyomódnak.

A töltények nem lépnek a tárból az adogatóba, ha az előző pontban felsorolt hiányosságok állanak fenn; továbbá:

ha az ismétlésrekesztő eltörött s ezt az adogatót nem nyomja le eléggé;

ha a töltényrekesztő rugójának eltörése miatt annak foga felső helyzetében marad, s a töltényt nem ereszti ki a tárból;

ha a töltényrekesztő annyira elgörbült, hogy hátsó ágát az adogató nem nyomhatja le, mert ekkor foga sem emelkedik a töltények elé s ennek következtében a tárból kiható töltény az adogatót fölemelkedésében megakaszthatja.

Az adogató nem emeli föl a töltényeket:

ha az adogató vájata fölé hajló léczek annyira el vannak torzulva, hogy a töltény nem csúszhatik ezek alá, mert

b) Az ismétlésrekesztőnél.

akkor a lövedékével a tárba nyúló töltény az adogatót fölemelkedésében megakasztja;

ha egyrészt az adogató hátsó végén lévő ütköző, másrészt a zárófej horonyának vége annyira eldöngölődött, hogy ezek a záródugattyú hátrahúzásánál egymáshoz nem ütköznek;

ha a zárófejen a határcsavar részére való véset végében megkeményedett mocsok gyült össze, mely a záródugattyú teljes hátrahúzását akadályozza.

A töltény lövedékének csúcsa a cső hátsó végébe akad, ha egyrészt az adogató rúgó, másrészt az adogató ékalakú sarka annyira elkopott, hogy az adogató nem marad meg felső helyzetében.

c) A töltény előretolásánál.

A töltények nem nyomulhatnak teljesen a töltényürbe:

ha a töltényür vagy a töltényhüvelyek nagyon bemocskolódtak;

ha a lövedék aczélburokjának vagy a töltényhüvelynek leszakadt részei előző lövés után a töltényürben maradtak, vagy

ha a töltényhüvelyek eltorzultak.

A závarzat becsukása mindezen esetekben meg van nehezítve, sőt esetleg meg is akadályozva

Akadályok az elsütésnél.

Az elsütésnél következő akadályok fordulhatnak elő: elcsettenések, utólobbanások, hüvelyszakadások és csappantyú-áttörések.

Elcsettenések.

Ha valamely töltény elcsettenne (el nem sülne), akkor a csendőr rövid ideig még célratartásban maradjon.

Ezután a zárolónak balra fölfelé fordításával az ütőrugót újra meg kell feszíteni s a závarzat becsukása után a karabélyt újból el kell sütni. Ha a töltény ezen eljárásnak néhányszori ismétlése után sem sül el, akkor az teljesen szabatos működésű karabélyból tüzelendő el; ha a töltény még ebben sem sül el, akkor az elcsettenőül kezelendő s megvizsgálás végett a honvéd központi fegyvertárhoz küldendő.

Elcsettent töltényt — a hiányosság okának kiderítése végett — csakis a központi fegyvertárnál szabad szétszedni.

A töltény elsütésének ismételt meg-

kisérzése csak czéllövés alkalmával van megengedve; ellenben fegyverhasználat esetén feltétlenül mellőzendő.

Az elcsettenéseket a töltény hiányosságai vagy a karabély használatának és minőségének szabálytalanságai idézhetik elő.

Elcsettenések okai.

Oly töltények, melyekben gyuelegy vagy puskaportöltet nincsen, vagy csak részben is hiányzik, vagy elromlott, vagy olyanok is, melyek fenekének gyujtólyuka bedugult, elcsettenéseket okoznak.

A töltényben rejlő okok.

Ha a löportöltet hiányzik, vagy ha csak igen kevés lőpor van a töltényhüvelyben, akkor elsütésekor csak gyöngedurránás hallható és semmi, vagy csak csekély hátralökés érezhető. Ilyenkor a lövedék éppen nem, vagy nem elég erővel lökődik ki a hüvelyből és a fúratban meg is akadhat. Ily esetekben a karabélyt meg kell vizsgálni s a csőfúratban megakadt lövedéket ki kell taszítani, miután ha a megakadt lövedéket benhagyjuk a fúratban és úgy lövünk ismét a karabélyból, a cső a beszorult lövedék mögött szét

fog repedni, esetleg darabokra szétszakadni.

A mennyiben a benszorult lövedék a tisztítóvesszővel könnyen kitzatható nem volna, a karabély a puskaművesnek adandó át.

A karabélyban
rejlő okok.

A karabély használatának és minőségének szabálytalanságaiból keletkezett elcsettenések okai:

1. Ha a zároló s a zárófej fúrataiban csappantyú-áttörésekből, pizokból, az ütőszegnek meggömbüléséből, vagy másnemű megsérülésekből keletkezett surlódások az előrepattnó ütőszeg erejét csökkentik.

2. Ha a gyúszeg kelleténél rövidebb.

3. Ha az ütőrugó igen gyenge vagy eltörött.

4. Ha a zároló vagy a tok elkopása következtében a zárófej a cső végétől kelleténél nagyobb távolságra van.

5. Ha a závarzat lövés előtt nem volt teljesen becsukva.

Minden ily esetben vagy éppen semmi gyúszegjegy nincs a csappantyú fenekén,

vagy pedig oly csekély, hogy a gyúelegy nem szorult elegendően össze a csappantyú és üllő között.

Az utólobbanások abban ismerhetők fel, hogy a lövés nem dördül el mindjárt az elcsattantás után. Az utólobbanások oka a csappantyú vagy a lőpor megnedvesedésében rejlik.

Utó-
lobbanások.

Hüvelyszakadások (harántszakadások, lepattanások, hosszrepedések a töltényszáron) rendszerint csak akkor fordulnak elő, ha a hüvely anyaga hosszas raktárolás folytán szenvedett vagy egyéb hiányosságokkal bir.

Hüvely-
szakadások.

Ha hüvelyszakadások egy és ugyanazon karabélynál többször ismétlődnek, akkor az az a karabélyban és pedig többnyire a kibővült töltényürben rejlik.

Ha hüvelyszakadásoknál a töltényhüvely előrésze a töltényürben megakad, akkor e leszakadt részt a törlőn kócczal körültekert tisztítóvesszővel ki kell húzni, vagy taszítani. Ugyanezt kell tenni akkor is, ha a töltényürben a lövedék aczél-

burokjának leszakadt részei maradnának lövés után vissza.

A csőfúratban maradt leszakadt töltényhüvely- vagy aczélburok-részeket nem szabad lövéssel eltávolítani, mert ekkor a cső az illető helyen kitágul.

Csappantyú-
áttörések.

A csappantyú-áttörések, nevezetesen ha azok ugyanazon karabélynál gyakran fordulnak elő, többnyire a gyúszegnek kelleténél hosszabb, hegyes vagy éles szélű voltára engednek következtetni; ezen alkalommal fellépő gázkiömlések a vezetőcsavart és az ütőszeget megsérthetik és a záródugattyú belseje annyira bemocskolódhatik, hogy megtisztítása válik szükségessé, mert különben elcsettenések keletkezhetnek és a závarzat is csak nehezen lesz kinyitható.

Akadályok a
töltényhüvely
kilökésénél.

A töltényhüvelyek kilökésekor — még sértetlen töltényvonónál is — előfordulhatnak akadályok, ha a töltényür kibővült, érdes vagy megsérült, ha a hüvelyen nagyobb gázömlések vagy szakadások vannak, minthogy ily esetekben a hüvely a töltényürbe szorul.

Ha a töltényvonó a závarzat kinyitásánál nem huzza ki a hüvelyt, akkor a tisztító vesszővel kell kitaszítani; e végre azt fejével előre kell a csőfúratba dugni.

Ha a závarzat semmiképen sem nyitható ki, akkor a karabély puskaművesnek adandó át.

Hiányosan kilökött töltényhüvelyeket meg kell vizsgálni, vajjon nincsenek-e felszínükön karcok vagy dudorékok. Ezek a töltényhüvely ama pontjain keletkeznek, melyek a töltényür hiányos helyeivel érintkeztek; ily hüvelyek tehát a töltényürben levő hiányosságokról felvilágosítást adnak.

Ha a töltényhüvelyek a töltényürből kihúzhatók, de a kivetőszeg által nem hajíthatnak ki, akkor a töltényvonó kamójának a zárófej előlapjától való távolsága túlságosan nagy.